

IMF-ekonomer i debatten om Sveriges kostnadsläge: "Vi har blivit missförstådda"

Vad Franz Ettlins säger i sitt inlägg [Ettlins 1978] beträffande IMF:s vägningsmetoder vid beräkning av relativa arbetskostnader och effektiva växelkurser, liksom hans referat av ett telefonsamtal med oss 1978-01-05, är inte korrekt och kräver ett tillrättaläggande.

Vi vill här först nämna något om förhistorien till den multilaterala växelkursmodell, som ligger till grund för de väg-

ningsmetoder vi använder. Därefter skall vi korrigera Ettlins missförstånd av telefonsamtalet, och slutligen skall vi gå in på det enda reella problemet i den här debatten, nämligen huruvida de vägnings- tal vi använder för att beräkna effektiva växelkurser är lämpade också för att, länderna emellan, jämföra relativa priser och arbetskostnader per enhet i tillverkningsindustrin.

Den multilaterala växelkursmodellen utvecklades från början av Paul S Armington, 1968—69. I detta första skede innehöll modellen bara en efterfrågesida. Den beskrevs av Armington i IMF Staff Papers (Vol XVI, 1969, 179—99, och Vol XVII, 1970, 512—14). En fullständigare modell, innefattande också utbudssidan, utvecklades av Armington under 1970, och en kortfattad version av den modellen publicerades i IMF Staff Papers (Vol XVII, 1970, 23—26). Artus började arbeta på modellen i slutet av 1970. Med fortsatt hjälp från Armington och medverkan av Rhomberg ledde detta till ytterligare en version av modellen, presenterad av Artus och Rhomberg i IMF Staff Papers (Vol XX, 1973, 591—611). Fortsatt arbete av Artus och McGuirk har lett till en mängd senare förändringar av modellen. De vägningstal IMF använt för att beräkna relativa priser och arbetskostnader per enhet i tillverkningsindustrin i olika länder togs fram 1972 och återspeglar därför efterfrågesidan av den multilaterala växelkursmodell, som existerade vid den tiden. I stort sett motsvarade denna vad som redovisats i Armingtons artiklar 1969—70 (naturligtvis med databasen aktualiserad till 1970 och med speciell tonvikt på *exportvaru*produktionens konkurrenskraft). De vägningstal, som har använts för att kalkylera effektiva växelkurser, togs fram 1974 och återspeglar därför den mer utvecklade modell, som existerade då.

Inte ens de svårigheter som kan uppstå vid transatlantiska telefonsamtal kan ge en rimlig förklaring till hur Ettlin så fullständigt kan ha missförstått vad vi sagt i telefon. Ettlin skriver, att "det visat sig att den vägningsmodell som enligt Artus antagande har använts vid IMF:s beräkningar av bl a Sveriges relativa kostnads-läge överhuvudtaget inte (ännu) existerar, och att Depplers mycket mer förenklade och partiella modell från 1972, som faktiskt har använts sedan dess, hittills har varit helt okänd för Artus". I själva verket är emellertid den vägningsmetod, som Deppler beskrivit i en intern PM, härledd från efterfrågesidan av Armington-modellen på det sätt vi just beskrivit (och

det papper Deppler gav Ettlin anger detta tydligt på första sidan). Vidare hade modellen redan existerat i årtal (och publicerats som angetts härövan), och Artus hade redan arbetat flera år på modellen, när vägningstalen togs fram. Vad Artus sade till Ettlin var i stället: (1) att han inte var förtrogen med den PM Deppler skrivit flera år tidigare; och (2) att en aktualiserad version av den multilaterala växelkursmodellen snart skulle föreligga och då komma till användning för att revidera både de vägningstal, som används för jämförelse av priser och kostnader, och dem, som används för att beräkna effektiva växelkurser. Eftersom Artus ännu inte färdigställt denna nya version av modellen skulle det varit märkligt, om han antagit att de vägningstal, som använts i IMF:s beräkningar av relativa priser och kostnader, hade härletts från den modellen.

Gång på gång framhöll vi för Ettlin, att de vägningstal vi tagit fram för att beräkna effektiva växelkurser inte är lämpade för beräkning av relativa priser och kostnader utan i den användningen kan bli i hög grad vilseledande. Skälet är enkelt och torde vara känt av varje ekonom. Effekten av en given förändring av växelkursen för land A gentemot land B på B:s handelsbalans (vilken är den som intresserar oss, när vi beräknar B:s effektiva växelkurs) beror bl a på: (1) effekten av växelkursförändringen på kostnader och priser i A och B, och möjligen på kostnader och priser också i andra länder; och (2) effekten av förskjutningarna i relativa priser och kostnader på volymen av land B:s import och export. Uppskattningen av det förstnämnda slagets effekter är mycket komplicerad. Den kan bero på en lång rad faktorer som t ex graden av penningillusion, graden av indexering på arbetsmarknaden och statsmakternas inkomstpolicik. Den andra effekten beror enbart på efterfrågans priselasticitet i internationell handel. De vägningstal, som används för att beräkna effektiva växelkurser måste ta båda slagen av effekter med i beräkningen. De vägningstal, som används för att beräkna relativa priser och kostnader i tillverk-

ningsindustrin, behöver bara ta den senare effekten i beaktande, eftersom priser och kostnader är *givna*. De båda uppsättningarna av vägningstal kan vara helt olika — och är det ofta.

Detta är vad vi förklarade för Ettlín i telefon 1978-01-05, men tydligen utan framgång. Samma sak förklarade Artus för Engman och Wretborn. Den förklaringen redovisar de korrekt i Ekonomisk Debatt [Engman-Wretborn 1978], och den står vi fast vid.

Jacques R Artus PhD
Michael C Deppler PhD
 Research Department
 International Monetary Fund

Referenser

- Engman, H, och Wretborn, C, [1978], "Exportföretagens prispolitik och Sveriges kostnads-läge — ett tillrättaggande", *Ekonomisk Debatt*, årg 6, nr 1
- Ettlín, F, [1978], "Svar till Engman-Wretborn: Kritiken kvarstår!", *Ekonomisk Debatt*, årg 6, nr 1